

HYVIL

**Hallituksen esitys eduskunnalle HE
124/2025 vp sähköisen tiedoksiannon
ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa
koskevaksi lainsäädännöksi**

Hallintovaliokunnan kuuleminen 12.11.2025

Erityisasiantuntija Hanna Menna

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy

Sähköinen tiedoksianto viranomaistoiminnassa

- Kannatamme sähköisen viranomaisviestinnän ja tiedoksiannon edistämistä ja sitä, että sähköinen tiedoksianto on jatkossa ensisijainen tiedoksiantotapa viranomaistoiminnassa. Asiakirjojen toimittamisen määräajan muuttaminen on positiivista. Samoin säilytysajan muutokset.
- **Ehdotus jättää viranomaiselle myös kattavasti valinnanvapautta sähköisen tiedoksiantotavan valinnassa, mitä pidämme kannatettavana.** Esityksessä on tarkennettu toimintatapaa ja selkeytetty toimintamalleja, mutta edelleen esitystä tulisi tarkentaa näiden osalta. Hallintolain tiedoksiantovelvollisuuden ulkopuolelle jääviä asiakirjoja voivat olla esimerkiksi erilaiset tosiasialliseen hallintotoimintaan kuten sosiaalipalveluihin ja terveydenhuoltoon liittyvät viestit, jotka eivät liity hallintoasian käsittelyyn, erilaiset muistutusviestit sekä erilaiset automaattiset ilmoitukset liittyen esimerkiksi tietoturvallisuuteen tai asiakirjojen vastaanottamiseen. Nämä eivät ole käyttövelvoitteen piirissä, mutta näitä voidaan toimittaa myös hyödyntäen suomi.fi- viestit -palvelua.
- Jatkossa henkilö voi saada saman viestin useaan eri palveluun, jotka hän on ottanut käyttöön.

Muutokset hyvinvointialueiden toimintaan

- Tarvitaan tietojärjestelmämuutoksia, toimintatapojen muutoksia ja integraatioita. Nämä vaativat rahoitusta, osaamista sekä aikaa muutosten toteuttamiselle. Muutoksia ei kannata tehdä poistuviin järjestelmiin vaan ottaa palvelua käyttöön samalla, kun järjestelmiä uusitaan. Tilanne lain voimaantullessa on siis se, että viranomaisten tietojärjestelmät ovat vain osin integroitu suomi.fi -viestit -palveluun ja muutoksia tehdään yleiskatteellisen rahoituksen salliessa. **Aikataulu on liian tiukka.**
- Kyseessä on toiminnan muutoshanke useasta näkökulmasta, erityisesti hyvinvointialueiden ja -yhtymien ammattilaisten toimintaa tulee muuttaa ja lisätä kyvykkyyttä neuvoa asiakkaita viranomaisviestien sähköisestä toimittamisesta. Sotessa on käytössä myös omia asiointipalveluja ja osalle asiakkaista viestit tulevatkin jatkossa useaan eri palveluun.
- Esityksellä ei ole vaikutusta hyvinvointialueiden rahoitusta vähentävästi ja tietojärjestelmämuutosten tarve on tunnistettu. **Mikäli viestinvälityspalvelun käyttöönottoa halutaan vauhdittaa, tulisi siihen varata rahoitusta ja resursseja hyvinvointialueille ja hyvinvointiyhtymille sekä laajempaa tukea Digi- ja väestötietoviraston puolelta. Erityistä huomiota tulee kiinnittää kansalaisten neuvontaan ja informointiin.**

Viestinvälityspalvelun käyttövelvoitteesta ja nykytilasta sekä käyttövelvoitteesta poikkeamisesta

- Hyvil ehdottaa, että tukipalvelulain 7 §:ää tukipalveluiden poikkeamisesta tarkennettaisiin siten, että **poistettaisiin poikkeaman haku** ja korvattaisiin se velvoitteella raportoida vuosittain käyttövelvoitteen toteutumisesta. Toinen vaihtoehto olisi tarkentaa perusteluja siten, että olisi selvää, miten ja millä laajuudella poikkeamaa tulee hakea. Samalla tulisi säätää poikkeamien hakemiselle oma siirtymäaikansa, esim. 1-2 vuotta lain voimaantulosta. **Tällä vältettäisiin turhaa viranomaisten välistä hallinnollista työtä.** Lisäksi hallintovaliokunnan mietinnössä tulisi poistaa hallituksen esityksen perusteluissa ollut tulkinta tukipalvelulain 7 §:n käyttövelvoitteen suppeasta tulkinnasta. Tämä antaisi viranomaisille joustoa.
- Kuinka velvoittavia poikkeaman haut käytännössä ovat? Viranomaisten tulee kuitenkin noudattaa hallintolakia ja substanssilakeja. Mikä tosiasiallinen merkitys käyttövelvoitteen poikkeamalla tulee olemaan?
- Asiaryhmien ja tiedoksiantoihin liittyvien käytäntöjen moninaisuus tekee poikkeamislupien hallinnasta monimutkaista. Poikkeamistarpeen arviointi kaikkien asiaryhmien tiedoksiantojen osalta tulee olemaan ylipäänsä työlästä. On todennäköistä, että varsinkin alkuvaiheissa poikkeusta pitäisi hakea melkein kaikkien asiaryhmien osalta, joissa ei ole vielä otettu käyttöön Suomi.fi-viestejä.

Alaikäisen päätöksentekokyky sotessa suhteessa esitykseen

- Terveystieteidenhuollossa arvioidaan alaikäisen päätöksentekokyky jokaisen palvelutapahtuman yhteydessä ja tästä tallennetaan sote-asiakastietojen käsittelystä annetun lain 34 §:n mukainen merkintä potilastietojärjestelmään. Mikäli alaikäinen on päätöksentekokykyinen oman terveystietonsa osalta, on alaikäisellä mahdollisuus kieltää tietojen näkyminen Omakanta-käyttöliittymässä. Viestinvälityspalvelu ei esityksen mukaan huomioi tällaista päätöksentekokykyä, kasvaa riski siihen, että alaikäisen huoltajalle välitetään viestinvälityspalvelun kautta sellaisia potilastietoja, joiden luovuttamisen huoltajalle alaikäinen on kieltänyt. Esityksen mukaan tällöin lähettäjäorganisaation pitäisi käyttää tarkoituksenmukaisuusharkintaa.
- Tilanne aiheuttaa sosiaali- ja terveystieteidenhuollossa joko manuaalista työtä, jolloin lähettäjän tulee harkita aina alaikäisen kohdalla, minkä kanavan kautta potilaalle viestitään tai tietojärjestelmien kehittämistä, jolloin viestinnän yhteydessä käyttäjän tulee tehdä valinta, mitä viestintäkanavaa käytetään kussakin tilanteessa. Tästä aiheutuu lisää tietojärjestelmäkustannuksia. Normaali menettely poikkeavaan manuaaliseen käsittelyyn liittyy myös merkittävä inhimillisen virheen riski, joka voi aiheuttaa vaaraa asiakas- ja potilasturvallisuudelle ja vaarantaa tietosuojaa.
- **Mikäli huoltaja ei voisi avata alaikäiselle viestinvälitystiliä, vaan vain alaikäinen itse voisi avata kyseisen tilin tunnistautumalla vahvalla tunnistella ja antamalla suostumuksensa, olisi selkeämpää, kuka tiliä käyttää ja alaikäisillekin voitaisiin tätä kautta lähettää soten viestejä.**
- Edelleen lähettäjäorganisaatiolle jäisi harkinta siitä, tuleeko alaikäisen huoltajaa informoida viestistä.

Digituki ja viranomaisen velvollisuus tukea omien palveluidensa käytössä

- Uusia käyttäjiä sähköisen tiedoksiannon piiriin hyvin erilaisilla kyvykkyyksillä käyttää ja ymmärtää kyseisiä palveluita kun siirrytään suostumusperusteisesta mallista viranomaisaloitteiseen malliin
- **Merkittävää viestintä- ja neuvontatarvetta sekä kansallisesti että palveluita tarjoavissa viranomaisissa**
- Digituen tarve (hallintolain 7 ja 8§ mukaisesti viranomaisen on tarjottava tukea omien palveluidensa käytössä, ei teknisissä kysymyksissä, digipalvelulain 5§ velvoittaa viranomaisen ilmoittavan yhteystiedon, josta neuvontaa saa)
 - Esityksellä ei ole haluttu lähteä laajentamaan nykyistä viranomaisen palveluperiaatetta, jonka vuoksi yhdelläkään viranomaisella ei ole laista johdettavaa velvoitetta tarjota digitukea. Digituen tarjoaminen laajemmin onkin perustunut vapaaehtoiseen toimintaan, jota on rahoitettu eri lähteistä.
 - Merkittävä osa kansalaisille tarjottavasta digituesta tuotetaan järjestöjen ja niiden koordinoiman vapaaehtoistyön avulla. Digitukea tarjoavat tällä hetkellä useat eri toimijat vapaaehtoiseen rahoitukseen pohjautuen. Järjestöjen avustuksia on tällä hallituskaudella karsittu.
 - Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaina on henkilöitä, jotka eivät kykene käyttämään sähköisiä palveluita tai tulevat esimerkiksi iän tai sairauden vuoksi kykenemättömiksi käyttämään sähköisiä palveluita, vaikka aiemmin ovat palveluita käyttäneet. Näille henkilöille tulee edelleen säilyttää yhdenvertainen mahdollisuus asioida viranomaisten kanssa. **Tulee varmistaa riittävän kattava tuki kansalaisille niin kansallisesti kuin paikallis- ja aluetasolla. Tämä vaatii organisaatioissa asioiden huomioimista myös henkilökunnan koulutuksina**
 - Samaan aikaan, vuoden 2026 alusta kansalaisneuvontaa ollaan lakkauttamassa DVV:n säästötavoitteiden kattamiseksi. Kansalaisneuvonta on laajasti tunnettu puhelinpalvelu kaikkeen viranomaisasiointiin liittyen.